

การใช้โปรแกรมส่งเสริมการรู้อาชีพในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5

The Use of 21st Century Career Literacy Enhancing Program for Matthayom Sueksa Five Students

Received: Oct 01, 2022

Revised: Jan 16, 2023

Accepted: Apr 27, 2023

ชนิตา ทองไทย¹

Chanita Thongthai

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้โปรแกรมเพื่อส่งเสริมการรู้อาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในศตวรรษที่ 21 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2564 จำนวน 20 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมการรู้อาชีพ จำนวน 10 คน และกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมการรู้อาชีพ จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ โปรแกรมเพื่อส่งเสริมการรู้อาชีพ และแบบสอบถามการเรียนรู้อาชีพ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการคำนวณ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้สถิติในการวิเคราะห์แบบ Wilcoxon Signed Ranks Test และ Mann – Whitney U Test

ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองนักเรียนที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมการรู้อาชีพมีค่าเฉลี่ยคะแนนการเรียนรู้และความสามารถของตนเองในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมและรายองค์ประกอบสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังการทดลองนักเรียนที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมการรู้อาชีพมีค่าเฉลี่ยคะแนนการเรียนรู้และความสามารถของตนเองในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมและรายองค์ประกอบสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: โปรแกรมส่งเสริมการรู้อาชีพ ศตวรรษที่ 21 นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5

¹ อาจารย์โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) คณะศึกษาศาสตร์; Lecturer, The Demonstration of Ramkhamhaeng University, Faculty of Education; Email: a1_tcha@hotmail.com

ABSTRACT

In this research investigation, the researcher studies the use of the 21st century career literacy enhancing program for Matthayom Sueksa Five students. The sample population consisted of twenty Matthayom Sueksa Five students at Ramkhamhaeng University Demonstration School (Secondary Level) studying in the academic year 2021. The students were divided into two groups of ten students each: the experimental group studying with the career literacy enhancing program and the control group without the program. The research instruments were the career literacy enhancing program and a questionnaire of career learning. Data were analyzed using mean (M) and standard deviation (SD). The techniques of Wilcoxon signed-rank test and Mann-Whitney U test were employed to compare the data analysis results.

Findings show that after the experiment, the students studying with the career literacy enhancing program exhibited the mean scores of learning and ability in the 21st century overall and in each component at a higher level than prior to the experiment at the statistically significant level of .05. After the experiment, the students studying with the career literacy enhancing program exhibited the mean scores of learning and ability in the 21st century overall and in each component at a higher level than the students in the control group at the statistically significant level of .05.

Keywords : A Career Literacy Enhancing Program, 21st Century, Matthayom Sueksa Five Students

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ส่งผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการเมืองของทุกประเทศอย่างรวดเร็ว ทำให้ทุกประเทศต้องทบทวนวาระของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการศึกษาอย่างรอบด้านและสมดุล เพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557) สำหรับประเทศไทยได้กำหนดให้มีการบูรณาการทักษะชีวิตซึ่งครอบคลุมทักษะอาชีพในการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมแนะแนว ขณะที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดจุดเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียนเพื่อสร้างเสริมความสามารถในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัว

ในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต ประกอบด้วย การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการกับอารมณ์ ความเครียด และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการแนะแนวด้านผู้เรียนที่กำหนดให้ผู้เรียนรู้จัก เข้าใจ และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น สามารถแสวงหาและใช้ข้อมูลสารสนเทศ ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม สามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

การดำรงชีวิตในปัจจุบันมีความสำคัญที่นักเรียนต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา เพื่อให้เกิดทักษะที่สามารถนำไปใช้ได้ในปัจจุบันและอนาคต (Curriculum Services Canada, 2014) ทักษะในศตวรรษที่ 21 ต้องการให้ประชาชนมีทักษะและความสามารถในการทำงาน สามารถบรรลุเป้าหมายของตนเองและค้นหาข้อมูลที่แปลกใหม่และมีความซับซ้อน โดยนำเทคโนโลยีการสื่อสารมาใช้ประโยชน์ (เอกชัย พุทธสอน, 2557) การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้ความสำคัญว่าการเรียนรู้เป็นชุมทรัพย์ในตน “สี่เสาหลักทางการศึกษา” ประกอบด้วย การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to know) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้ (Learning to do) การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน (Learning to live together) และการเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to be) (คณะกรรมการการศึกษานานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21, 2540)

การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการศึกษาในระดับที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นระดับสูงสุดของการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา และเป็นช่วงเวลาที่นักเรียนต้องวางแผนเพื่อตัดสินใจเลือกคณะ และสถาบันอุดมศึกษาในการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา อาชีพในอนาคต และวางแผนการเลือกอาชีพให้ตรงกับความถนัด ความสามารถ ความชอบ ความสนใจ สติปัญญา ภูมิหลังของตนเอง วิเคราะห์ตนเองได้ถูกต้อง (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2563)

สำหรับตัวผู้เรียนแล้ว ระบบการจัดการศึกษาได้ส่งผลกระทบต่อตัวตนของเขาทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัว และสังคม หากผู้เรียนเลือกแผนการเรียนไม่เหมาะสมกับตนเอง ไม่ทราบข้อมูลด้านการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ไม่รู้จักตัวตนของตนเอง ส่งผลให้ไม่สามารถเลือกเรียนในสาขาวิชา และประกอบอาชีพได้ตามความสามารถและความถนัดของตนเอง (จันจลี ถนอมลิขิตวงศ์, 2561)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) พบว่ามีนักเรียนที่ยังไม่ทราบว่าตนเองมีความถนัดด้านใด มีความสามารถอย่างไร มีเป้าหมายอาชีพในอนาคตอย่างไร จะเห็นได้ว่าทุกวันนี้เราจำเป็นต้องมีทักษะการคิด การเรียนรู้ และองค์ความรู้ที่หลากหลาย ทั้งในเรื่องของการทำงานที่มีประสิทธิภาพ การมีศักยภาพต่อการแข่งขันในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญ ตลอดจนความซับซ้อนของข้อมูล ข่าวสาร และการดำรงชีวิตให้เกิดประสบความสำเร็จในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้น บุคคลจำเป็นต้องพัฒนาตนเอง ค้นหาความสามารถ สามารถ

วิเคราะห์ตนเอง ตลอดจนเสริมสร้างทักษะอาชีพที่มีประสิทธิภาพแก่ตนเองได้ จึงจะสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่นและมีความสุข สามารถนำศักยภาพของตนเองมาใช้ในการพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มที่ จากเหตุผลและความเป็นมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาโปรแกรมสำหรับการรู้อาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นประโยชน์แก่นักเรียนในการวางแผนเพื่อการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อการรู้อาชีพที่ตรงตามความถนัด และเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมส่งเสริมการรู้อาชีพในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

นิยามศัพท์

การรู้อาชีพ หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้และความสามารถหลากหลาย ที่ส่งผลต่อร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้อาชีพ

โปรแกรมส่งเสริมการรู้อาชีพ หมายถึง แผนการดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วยแบบฝึกหัดกิจกรรมการรู้จักตนเอง เพื่อให้ นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมสามารถทำความเข้าใจตนเอง สำรวจตนเองด้านความถนัดทางการเรียน บุคลิกภาพ ทักษะ และความสนใจเกี่ยวกับอาชีพ ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการรับรู้ตนเองด้านอาชีพ

อาชีพในศตวรรษที่ 21 หมายถึง อาชีพที่มีความรู้ด้านทักษะที่หลากหลาย มีความผสมผสาน ความยืดหยุ่น รู้จักปรับตัว และริเริ่มสิ่งใหม่

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีการพัฒนาอาชีพ

ทฤษฎีการพัฒนาด้านอาชีพ มี 3 ทฤษฎีที่สำคัญ ประกอบด้วย

1) ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของทีดแมนและโอฮารา (Tiedeman and O' Hara's Theory of Career Development) (อ้างในสถาบันพัฒนาการศึกษาในระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคกลาง, 2555: 43) กล่าวถึงอาชีพที่เน้นทั้งด้านการตัดสินใจ เลือกอาชีพ และการปรับตัวในอาชีพของบุคคล ถือเป็นกระบวนการที่ต้องสร้างเอกลักษณ์ด้านอาชีพและประสบการณ์ใหม่ ๆ เป็นการสร้างเอกลักษณ์ในการทำงานของตนเองเพื่อให้ตนเองสามารถอยู่ในสังคมได้ ประกอบด้วยขั้นต่าง ๆ หลายขั้น บางครั้งอาจจะเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่าตลอดชีวิตของบุคคล เมื่อบุคคลต้องเปลี่ยนงานใหม่อยู่เสมอ

2) ทฤษฎีการเลือกอาชีพของกินส์เบิร์กและคณะ ที่กล่าวถึงการเลือกอาชีพที่เกิดขึ้นกับบุคคลในช่วงอายุ 7-21 ปี โดยที่บุคคลจะพิจารณาถึงคุณลักษณะของตนเองทางด้านความสนใจ ความถนัด ความสามารถและบุคลิกภาพที่แท้จริงของตนเองแล้วนำมาผสมผสานเพื่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ

3) ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของฮอลแลนด์ (Holland, 1973 อ้างถึงใน นันทา สุริรักษา. 2548, น. 17 – 18; นฤมล ตั้งประพฤติดี, 2553) ได้จัดแบ่งคนออกเป็น 6 กลุ่มอาชีพ โดยอาศัยบุคลิกภาพ ซึ่งทุกคนสามารถจัดเข้าอยู่ในกลุ่มบุคลิกภาพชนิดใดชนิดหนึ่งในหกเหลี่ยม ดังต่อไปนี้ 1) กลุ่ม Realistic (R) 2) กลุ่ม Investigative (I) 3) กลุ่ม Artistic (A) 4) กลุ่ม Social (S) 5) กลุ่ม Enterprise (E) และ 6) กลุ่ม Conventional (C)

อาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาทางด้านอาชีพของบุคคลทุกทฤษฎีต่างก็มีสาระสำคัญที่แสดงให้เห็นแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการทางอาชีพของผู้เรียน ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง รู้จักอาชีพในอนาคต สามารถตัดสินใจเพื่อเลือกอาชีพที่มีความเหมาะสมกับตนเอง

2. ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) Kay (2012, p. 24; อ้างถึงใน วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง. 2556, น. 40-43) กล่าวว่า ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จะช่วยเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนรู้จักคิดเรียนรู้ทำงาน แก้ปัญหา สื่อสารและร่วมมือทำงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพไปตลอดชีวิต ซึ่งมีเหตุผลอยู่ 3 ประการด้วยกัน คือ ประการแรก ทักษะเหล่านี้ไม่ถูกบรรจุในหลักสูตรหรือถูกประเมินเลย ผู้เรียนบางคนอาจเกิดทักษะเหล่านี้โดยบังเอิญจากชีวิตประจำวันหรือประสบการณ์ในการทำงาน ประการที่สองทักษะเหล่านี้มีความสำคัญต่อผู้เรียนทุกคน องค์การมีการปรับโครงสร้างการบริหารให้แบนราบ เพิ่มการใช้เทคโนโลยี สร้างระบบงานที่ยืดหยุ่น และกระจายความรับผิดชอบให้พนักงานระดับปฏิบัติการมากขึ้น ในสภาพความเป็นจริงเช่นนี้ ผู้เรียนที่ไม่ถนัดทักษะแห่งศตวรรษใหม่ย่อมไม่สามารถใช้ศักยภาพทางเศรษฐกิจของตนได้อย่างเต็มที่ ประการที่สาม สำหรับผู้ที่เริ่มทำงานใหม่ ๆ ก็ถูกคาดหวังว่าจะสามารถใช้ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อทำงานให้ลุล่วงได้ ประการสุดท้าย กรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อธิบายทักษะหลายอย่างที่เป็นอย่างใหม่ ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ในนวัตกรรม ความยืดหยุ่น และความสามารถในการปรับตัว ความเป็นผู้นำและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ซึ่งมีความจำเป็น สำหรับผู้เรียนทุกคน หากใครมีทักษะเหล่านี้ก็จะทำให้มีความโดดเด่นกว่าผู้อื่น

3. จากการจัดเสวนาเรื่อง Future Work Skills 2020 ของสถาบันแห่งอนาคต (Institute for the Future หรือ IFTF) แห่งมหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนีย เพื่อคาดการณ์ความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคต มีมติว่าทักษะสิบประการที่คนในยุคนี้และยุคหน้าต้องให้ความสนใจคือ 1) ความสามารถในการทำความเข้าใจข้อมูลในระดับสูง (sense-making) 2) ความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่น (social intelligence) 3) ทักษะความคิดนอกกรอบและความคิดในเชิงปรับตัว (novel & adaptive thinking) 4) ความเข้าใจใน

วัฒนธรรมที่แตกต่าง (cross-cultural competency) 5) ทักษะความคิดเชิงคำนวณ (computational thinking) 6) ความเข้าใจในสื่อใหม่ (new-media literacy) 7) ความเข้าใจแนวคิดจากหลายสาขาอาชีพ (transdisciplinary) 8) ความสามารถในการนำเสนอและออกแบบงาน (design mindset) 9) ความสามารถในการบริหารความจำ (cognitive load management) และ 10) ความสามารถในการทำงานร่วมกันในสภาพแวดล้อมเสมือน (virtual collaboration) นั่นคือความสามารถในการนำเทคโนโลยี ใช้งานกับงานที่ต้องติดต่อสื่อสารระยะไกลกับทีมงานทั่วโลก

สรุปได้ว่า เพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องสร้างระบบการส่งเสริมการเรียนรู้เพิ่มขึ้น เพื่อช่วยให้นักเรียนรอบรู้ ได้เรียนรู้ความแตกต่างของอาชีพ ฝึกทักษะที่ต้องมีในการประกอบอาชีพ เพื่อให้ นักเรียนได้มีโอกาสสำรวจ ค้นพบความถนัดและความสนใจของตนเอง เพื่อคิดวางแผนการศึกษาสู่อาชีพ หรือออกไปประกอบอาชีพในอนาคตได้ นับเป็นความสามารถที่จำเป็นและหลากหลายเพื่อครอบคลุมทักษะ แห่งศตวรรษที่ 21

4. จากการศึกษาของ Haig (1981, pp. 156 – 159) เรื่องการศึกษาผลของโปรแกรมการให้ คำปรึกษาด้านอาชีพแบบกลุ่มต่อภาวะทางวิชาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุม แสดงว่าโปรแกรมที่ประกอบด้วยกิจกรรมการ รู้จักตนเอง การค้นหาประสบการณ์ตนเอง ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการเลือกอาชีพสูงขึ้น เช่นเดียวกับการศึกษาของ ชนัดดา เทียนฤกษ์ (2557) ซึ่งสร้างโมเดลการวัดทักษะชีวิตและอาชีพของ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในศตวรรษที่ 21 พบว่านักเรียนหญิงมีทักษะการสร้างสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล และทักษะการบริหารจัดการสูงกว่าเพศชาย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) แบ่งกลุ่มตัวอย่าง ออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 ของโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) ปีการศึกษา 2564 จำนวนทั้งสิ้น 228 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 ปีการศึกษา 2564 ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) จำนวน 20 คน คัดเลือกกลุ่ม ตัวอย่าง 20 คน เข้าร่วมการทดลองและทำกิจกรรมนอกเวลาเรียนด้วยความสมัครใจ แล้วแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) กลุ่มละ 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โปรแกรมเพื่อส่งเสริมการรู้อาชีพของนักเรียนและแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบเนื้อหาสาระของแผนกิจกรรมแนะแนวตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านอาชีพ และวิเคราะห์เนื้อหาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 รวมถึง ใช้แบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพของฮอลแลนด์ ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องและความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ผลการพิจารณาได้ค่าดัชนีความสอดคล้องรวมเท่ากับ 0.7 และมีค่าสัมประสิทธิ์ของความน่าเชื่อถือ 0.798 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าข้อมูลในแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งใช้เวลาดำเนินการทดลองและการจัดโปรแกรมฯ จำนวน 6 กิจกรรม ใช้ระยะเวลา 6 สัปดาห์โดยการเก็บข้อมูลทางออนไลน์ด้วย Google form

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistic Package for the Social Science: SPSS) เพื่อคำนวณและวิเคราะห์ค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนแบบประเมิน และใช้สถิติในการวิเคราะห์แบบ Wilcoxon Signed Ranks Test และ Mann – Whitney U Test

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า 1) หลังการทดลอง นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการรู้อาชีพมีความสามารถในการเรียนรู้สูงวก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตาราง 1) และ 2) หลังการทดลอง นักเรียนที่โปรแกรมส่งเสริมการรู้อาชีพมีความสามารถในการเรียนรู้สูงวก่อนการทดลองที่เป็นกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตาราง 2) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการรู้จักและเข้าใจตนเองด้านการเรียนและอาชีพของกลุ่มทดลอง ระหว่างก่อนและหลังการใช้โปรแกรมเพื่อส่งเสริมการรู้อาชีพ

	n	Mean Rank	Sum of Ranks	Z	p-value
ก่อนการทดลอง	10	1.50	1.50	-2.494	.013
หลังการทดลอง	10	5.44	43.50		

*p < 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า ในภาพรวมหลังจากที่นักเรียนกลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อส่งเสริมการรู้
อาชีพด้านการรู้จักและเข้าใจตนเองด้านการเรียนและอาชีพสูงกว่าก่อนเข้าร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการรู้จักและเข้าใจตนเองด้านการเรียนและอาชีพหลังการใช้
โปรแกรมเพื่อส่งเสริมการรู้อาชีพระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

	n	Mean Rank	Sum of Ranks	Z	p-value
กลุ่มทดลอง	10	13.70	137	-2.442	.015
กลุ่มควบคุม	10	7.30	73		

*p < 0.05

จากตาราง 2 พบว่าในภาพรวมหลังจากที่นักเรียนกลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อส่งเสริมการรู้
อาชีพด้านการรู้จักและเข้าใจตนเองด้านการเรียนและอาชีพแล้วในภาพรวมสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่
ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบองค์ประกอบความสามารถทางทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21
ของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการใช้โปรแกรมเพื่อส่งเสริมการรู้อาชีพ

ทักษะและอาชีพในศตวรรษที่ 21	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		Z	p-value
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ทักษะการอ่าน	3.10	0.31	3.60	0.69	-1.93	0.053
2. ทักษะการเขียน	3.20	0.42	3.80	1.13	-1.28	0.198
3. ทักษะทางคณิตศาสตร์	3.00	0.00	3.60	0.51	-2.85	0.004*
4. ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและ การแก้ปัญหา	3.10	0.31	3.70	0.67	-2.30	0.021*
5. ทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม	2.90	0.56	3.80	0.78	-2.67	0.008*
6. ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์	3.20	0.63	3.50	0.97	-0.62	0.531
7. ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ	2.80	0.42	4.00	0.81	-3.2	0.001*
8. ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการ รู้เท่าทันสื่อ	2.80	0.42	4.00	0.66	-3.44	0.001*

ทักษะและอาชีพในศตวรรษที่ 21	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		Z	p-value
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
9. ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	2.90	0.31	3.30	0.97	-1.84	0.066
10. ทักษะด้านการทำงาน การเรียนรู้ และการพึ่งตนเอง	2.90	0.31	3.30	0.82	-1.51	0.131
รวม	29.90	2.68	36.80	5.57	-3.00	.003*

*p < 0.05

จากตาราง 3 พบว่าหลังจากนักเรียนกลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อส่งเสริมการรู้อาชีพความสามารถทางทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมและแยกรายองค์ประกอบสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ใน 5 ด้าน คือ ทักษะทางคณิตศาสตร์ ($p = 0.004$) ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา ($p = 0.021$) ทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ($p = 0.008$) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ($p = 0.001$) และทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ ($p = 0.001$)

การวิเคราะห์ประสิทธิผลของโปรแกรมและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อสนับสนุนประสิทธิผลของโปรแกรม มาจากการวิเคราะห์เนื้อหาข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์สำหรับนักเรียนที่ได้ใช้โปรแกรมเพื่อส่งเสริมการรู้อาชีพของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 พบว่า

1. โปรแกรมส่งเสริมการรู้อาชีพในศตวรรษที่ 21 ช่วยให้นักเรียนเกิดการพัฒนาตนเองด้านสติปัญญาและจิตใจ
2. โปรแกรมส่งเสริมการรู้อาชีพในศตวรรษที่ 21 ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีการวางแผนการดำเนินชีวิต

สรุปและอภิปรายผล

ผลของการใช้โปรแกรมส่งเสริมการรู้อาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่า นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมการรู้อาชีพมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรู้จักและเข้าใจตนเองด้านการเรียนและอาชีพหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถทางทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 รายองค์ประกอบระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลองเพิ่มเติม พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนการรู้อาชีพของกลุ่มทดลองภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ คือ ทักษะทาง

คณิตศาสตร์ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา ทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ และทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ สอดคล้องกับผลการวิจัยหลายฉบับที่ระบุว่า การเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพส่งผลต่อการเพิ่มพูนในเรื่องการตระหนักรู้ การรู้จักตนเอง วุฒิภาวะทางอาชีพ การรับรู้ และการตัดสินใจหลังการทดลอง (มนานปี คงรักช้าง, 2558; นฤมล ตั้งประพตติดี, 2553; ณัฐวิรุณ นงนุช, 2552) ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากระยะเวลาในการเรียนรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพมากเพียงพอที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองในอาชีพ ที่ส่งผลต่อการเลือกอาชีพให้เพิ่มมากขึ้น และการจัดโปรแกรมส่งเสริมการรู้อาชีพสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียนที่มีความสนใจในการเรียนรู้อาชีพ ซึ่งได้นำทฤษฎีการพัฒนาด้านอาชีพของกินท์เบอร์เกอร์และคณะ ร่วมกับของฮอลแลนด์มาปรับใช้ให้สอดคล้องยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย พบว่า การที่นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการรู้อาชีพสามารถเรียนรู้เรื่องอาชีพของตนเองสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมฯ ข้อค้นพบจากการทดลองครั้งนี้สอดคล้องกับผลการทดลองของเมอร์ดอค (Murdock, 1964, pp. 2531 - 2539) ที่องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความสนใจด้านอาชีพของนักเรียนในมหาวิทยาลัยซึ่งพบว่า การตรวจสอบความสามารถของตนเองเกี่ยวกับความถนัดด้านวิชาชีพและความสนใจในการประกอบอาชีพ จะเป็นตัวผลักดันให้นักเรียนสามารถเลือกอาชีพในอนาคตที่เหมาะสมกับตนเองและมีความสุขกับสิ่งที่ได้ทำ

โปรแกรมการส่งเสริมการรู้อาชีพของนักเรียนเป็นแนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้อาชีพของนักเรียนที่มีกระบวนการชัดเจนและสามารถดำเนินกิจกรรมเป็นขั้นตอน ก่อให้เกิดพฤติกรรมต่อเนื่องโดยอัตโนมัติ คือ เมื่อนักเรียนมีโอกาสได้สำรวจและวิเคราะห์ตนเองจากการพิจารณาความสำเร็จของตนเอง และเรียนรู้จากข้อมูลหรือประสบการณ์ของผู้อื่นแล้ว นักเรียนจะทราบว่าตนเองจะต้องจัดการกับพฤติกรรมของตนเองด้วยการวางแผนและลงใจตนเองไปสู่เป้าหมายทางอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับ สิทธิศักดิ์ จินดาวงศ์ (2555) ว่าการเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในและนอกห้องเรียน ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ กล่าวคือ กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนได้เห็นและตระหนักว่า องค์ความรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบัน เกิดจากการสังเกต แล้วเกิดคำถาม และพยายามหาคำตอบ กระบวนการนี้เป็นการนำตนเองสู่การเรียนรู้และตัดสินใจเลือกอาชีพได้ จากการสร้างแรงจูงใจ ให้มีความเชื่อมั่นและมีความคงทนต่อการไปสู่เป้าหมายทางอาชีพ การใช้โปรแกรมการส่งเสริมการรู้อาชีพนี้สามารถลดระยะเวลาในการให้บริการปรึกษาทางอาชีพรายกลุ่มหรือรายบุคคลได้

จึงอาจกล่าวได้ว่า ผลการวิจัยนี้เป็นการพัฒนาการเรียนรู้อาชีพของนักเรียนเบื้องต้นเพื่อส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ในด้านทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) ไปสู่การเรียนรู้ในรูปแบบอื่นๆ ในระยะต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 โปรแกรมส่งเสริมการเรียนรู้อาชีพมีเนื้อหามุ่งเน้นในด้านการแนะแนวอาชีพและการศึกษาต่อ โดยเฉพาะการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพในศตวรรษที่ 21 สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายระดับชั้นอื่นๆ ได้ เพื่อเป็นพื้นฐานให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ สามารถวางแผน และแก้ปัญหาเกี่ยวกับตนเองและก้าวสู่โลกอาชีพได้ในอนาคต

1.2 เพื่อให้ นักเรียนมีเวลาในการพิจารณาตนเองและนำข้อมูลไปปรึกษาผู้ปกครองมากขึ้น อาจเพิ่มการทบทวนการพิจารณาหรือวางแผนในแต่ละกิจกรรมหลังจากนำไปปรึกษากับผู้ปกครองแล้ว เพื่อเพิ่มการแก้ปัญหาในแต่ละกิจกรรม ให้มีการตัดสินใจหรือพิจารณาทางเลือกที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

1.3 จากผลการวิจัยพบว่านักเรียนยังคงต้องการการสนับสนุนด้านการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพเพิ่มเติม โดยเฉพาะจากผู้ปกครอง ซึ่งชี้ให้เห็นว่าผู้ปกครองเป็นตัวแปรสำคัญในการพิจารณาดำเนินใจเลือกอาชีพของนักเรียน ดังนั้น ควรให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน ด้วยการกำหนดบทบาทของผู้ปกครอง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมการเรียนรู้อาชีพครั้งนี้มีการทดสอบเฉพาะระยะก่อนและหลังการทดลอง ซึ่งยังคงอยู่ในช่วงที่นักเรียนยังไม่ได้สอบเข้ามหาวิทยาลัย จึงควรติดตามผลในระยะยาวว่านักเรียนในกลุ่มทดลองมีการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพในอนาคตและการศึกษาต่ออย่างไร

2.2 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และเลือกอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างเพศ ระดับการศึกษาและอายุ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้เห็นภาพที่ชัดเจน และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการศึกษานานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21. (2540). *การเรียนรู้ : ชุมทรัพย์ในตน*.

กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ชนัดดา เทียนฤกษ์. (2557). *การพัฒนาโมเดลการวัดทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับชั้น*

มัธยมศึกษาตอนปลายในศตวรรษที่ 21. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จันจลี ถนอมลิขิตวงศ์ และสมฤดี ปาละวัล. (2561). *รายงานวิจัยการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีคุณลักษณะ*

องค์ประกอบเพื่อพัฒนาการรู้จักตนเองด้านการศึกษาและอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดยะลา. คณะครุศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

- ณัฐวิทย์ นงนุช. (2552). ผลของกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักและเข้าใจตนเองของนักเรียน
มัธยมศึกษาปีที่ 3. สารนิพนธ์ ศึกษาหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นฤมล ตั้งประพตติดี. (2553). ผลของโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อคุณลักษณะทางอาชีพด้านเจตคติ.
ปริญญาานิพนธ์ ศึกษาหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นันทา สู้รักษา. (2548). รูปแบบชีวิตและการให้คำปรึกษาอาชีพ. คู่มือการสอน. มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- มนานี คงรักช้าง. (2558). การศึกษาผลของโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพต่อการ
ตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอชิป จิตฤกษ์. (2556). ทักษะแห่งอนาคตใหม่ : การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21.
กรุงเทพฯ: โอเพ่นเวิลด์.
- สิทธิศักดิ์ จินดาวงศ์. (2555). ผลของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ต่อตัวแทน
ความคิด เรื่อง ปรากฏการณ์ดาราศาสตร์พื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น.
ปริญญาานิพนธ์ (วิทยาศาสตร์ศึกษา). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). เอกสารงานวิจัยเรื่องการกำหนดแนว
ทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). แผนพัฒนา
การแนะแนวและแนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนว ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.2561 – 2565)
ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 – 2580). สืบค้นจาก www.guidestudent.obec.go.th
- เอกชัย พุทธสอน และสุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. (2557). แนวโน้มการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่
21 สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 9(4), 93-106.
- Curriculum Services Canada. (2014). *Life Skills Literacy: Career, Employment, and Volunteer
Development*. Retrieved from
<http://www.curriculum.org/storage/258/1335553265/LifeSkillsLiteracy.pdf>.
- Ginzberg, E., Ginsburg, S. W., Alxelrad, S., & Herma J. L. (1951). *Occupatiional choice: An
approach to general theory* New York: Columbia University Press.
- Haig, D.D. (1981). *A Study of the Effects of a Group Career Counseling Program on the
Vocational Maturity of Senior Secondary School Student*. Dissertation Abstract
International. 38(3), 3882.

Holland, J. L. (1973). *Making Vocational Choices. A Theory of Careers*. New Jersey. Prentice – Hall.

Institute for the Future for the University of Phoenix Research Institute. (2011). *Future work skills 2020*. California: University of Phoenix.

Kay, K. (2012). *Two Tools for 21 Century Schools and Districts*. Retrieved from <http://thirteencelebration.org/blog/edblog/edblog-two-tools-for-21-stcentury-schools-and-districts-by-den-key/2903/>

Maclean, M. J. (1963). *An Investigation of the Factor Influencing the Occupational Choice of Selected Student* (Doctoral Dissertation, Fordham University, NewYork).